

Poronlihatuotteiden kuluttajatutkimus 2009

Tiivistelmä

Jussi Veijola, LAPPILUO-työohjelma

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT), Kasvintuotannon tutkimus

jussi.veijola@mtt.fi, www.mtt.fi/lappiluo, 040-739 8145

Research Information Center

 TIETOYKKÖNEN
www.tietoI.fi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

SISÄLLYSLUETTELO

1. TAUSTAA

2. MIELIKUVA PORONLIHATUOTTEISTA

2.1. Poronlihatuotteiden laatumielikuva

2.2. Kilpailevat tuotteet

3. PORONLIHATUOTTEIDEN OSTAMINEN

3.1. Ostotiheys

3.2. Minkälainen on poronlihan ostaja?

3.3. Kärstysliha on edelleen suosituin poronlihatuote

3.4. Miksi valitaan juuri poronlihatuote?

3.5. Suosituimmat ostopaikat

4. PORONLIHATUOTTEIDEN KÄYTTÖ ERI YHTEYKSISSÄ JA VUODENAJOITTAIN

5. TIEDONSAANTI PORONLIHATUOTTEISTA JA RUOKAOHJEET

6. PORONLIHATUOTTEIDEN KULUTUKSEN KEHITYSNÄKYMÄT

6.1. Useimmat arvioivat poronlihatuotteiden kulutuksensa pysyvän ennallaan

6.2. Kulutuksen lisääntymistä selittäviä tekijöitä

7. TOIVOMUKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kansisivun kuva: Inga-Briitta Magga, Paliskuntain yhdistys

1. TAUSTAA

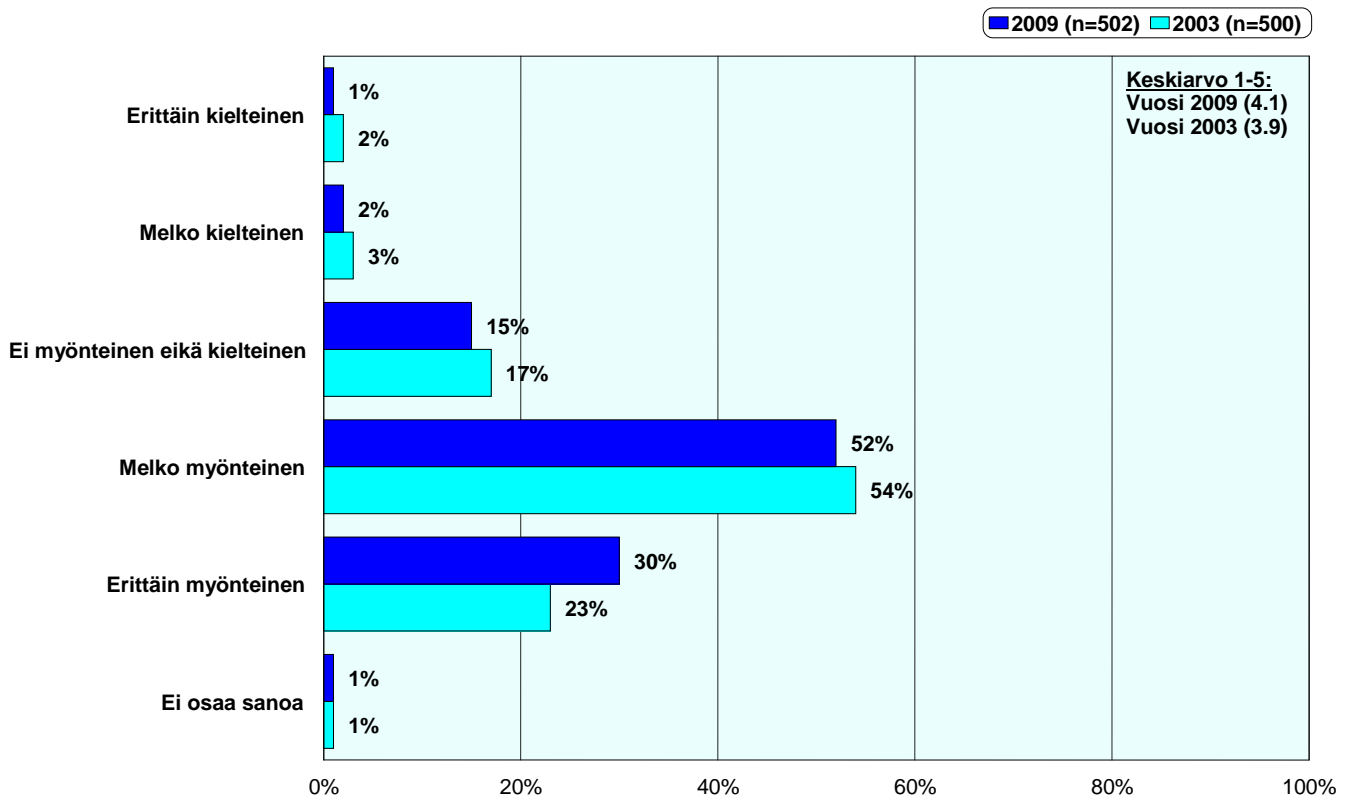
Kuluttajatutkimuksen teetti EU:n maaseuturahaston ja Lapin TE –keskuksen rahoittama LAPPI LUO -työohjelma ja tutkimuksen toteutti Tietoykkönen Jyväskylästä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää poronlihan ja poronlihajalosteiden kysyntää ja kysyntäperusteita kuluttajien keskuudessa. Tutkimus toteutettiin samalla tavoin kuin vuonna 2003, joten tulokset ovat keskenään vertailukelpoisia.

Tutkimus tehtiin haastatteleamalla puhelimitse 502 kuluttajaa, joista 52 % oli naisia ja 48 % miehiä. Haastatelluista asuu Etelä-Suomen läänissä 48 %, Länsi-Suomen läänissä 21 % ja Itä-Suomen läänissä 10 %.

Kysymykset esitettiin yleensä erikseen kypsentämättömästä **poronlihasta** ja **poronlihavalmisteista**. Kun tässä tarkoitetaan molempia, käytetään nimitystä **poronlihatuotteet**.

2. MIELIKUVA PORONLIHATUOTTEISTA

Yleismielikuva poronlihatuotteista on hyvä ja se on hieman parantunut edellisestä tutkimuksesta. Mielikuva on melko myönteinen tai erittäin myönteinen 82 %:lla vastaajista. Edellisessä tutkimuksessa vastaava luku oli 77 %. Mielikuva on neutraali 15 %:lla vastaajista ja melko kielteinen tai erittäin kielteinen 3 %:lla vastaajista (kuvio 1). Yleismielikuva on melko riippumaton vastaajan asuinpaikasta, sukupuolesta, koulutuksesta, iästä ja perheen koosta. Ainoastaan pienimpään tulo-ryhmään kuuluvilla on hieman muita huonompi yleismielikuva poronlihatuotteista.

Kuvio 1. Yleismielikuva poronlihasta ja poronlihavalmisteista

Mielikuva erityisesti tuoreesta poronlihasta saa arvosanan 4,1 (korkein 5), kun se edellisessä tutkimuksessa oli 3,9. Vastaajat antoivat yleisarvosanoja tuoreelle poronlihalle seuraavasti:

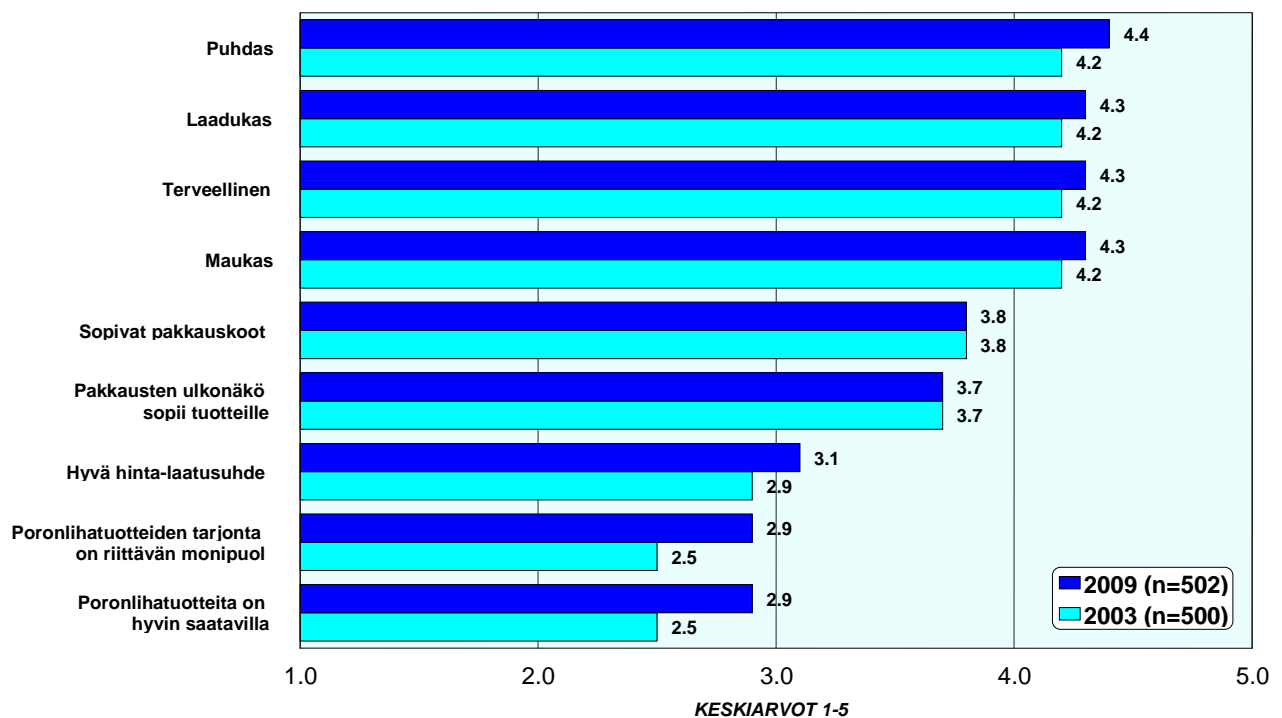
- erittäin hyvä	28 % vastaajista	(17 % edellisessä tutkimuksessa)
- melko hyvä	48 %	(55 %)
- ei hyvä eikä huono	12 %	(18 %)
- melko huono	1 %	(1 %)
- erittäin huono	0 %	(1 %)

2.1. Poronlihatuotteiden laatumielikuva

Poronlihaan ja poronlihavalmisteesiin yhdistetään melko hyvin tai erittäin hyvin seuraavia laatumääreitä: puhdas (88 % vastaajista), laadukas (87 %), maukas (82 %), terveellinen (78 %), sopivat pakkauskoot (56 %) sekä tuotteille sopiva pakkausten ulkonäkö (51 %).

Sen sijaan harvemmat vastaajat yhdistävät poronlihaan ja poronlihavalmisteesiin seuraavia laatumääreitä: hyvä saatavuus (30 %), hyvä hinta-laatusuhde (30 %) ja riittävän monipuolinen tarjonta (28 %),

Kuviosta 2, jossa edellä mainitut väittämät on esitetty arvosanoina (korkein 5), ilmenee, että edelliseen tutkimukseen verrattuna tulokset ovat samanlaisia, paitsi tarjonnan ja saatavuuden arvosana on hieman parantunut.

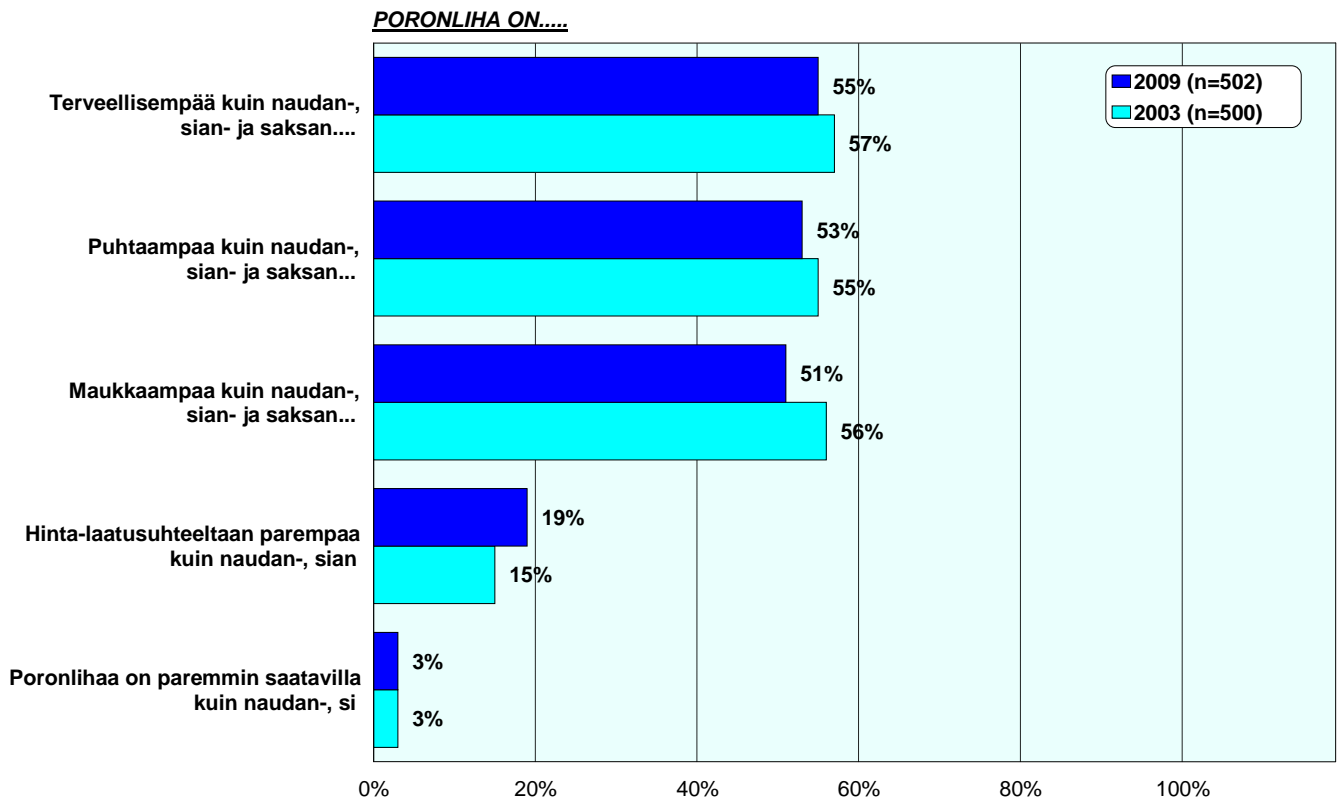

Kuvio 2. Poronlihaan ja poronlihavalmisteesiin liitettyjä ominaisuuksia

2.2. Kilpailevat tuotteet

Vastaajista 40 %:n mielestä poronlihan ja poronlihavalmisteen merkittävimpiä kilpailijoita ovat naudanlihatuotteet, neljänneksen mielestä riistatuotteet ja sianlihatuotteet ja viidenneksen mielestä saksanhirvenlihatuotteet. Viidennes vastaajista ei osannut nimetä merkittävintä kilpailevaa tuotetta.

Verrattaessa naudan-, sian- ja saksanhirvenlihaan runsas puolet vastaajista pitää poronlihaa terveellisempänä, puhtaampana ja maukkaampana. Sen sijaan vain 19 % vastaajista pitää poronlihaa hintalaatusuhteeltaan parempana ja 3 % vastaajista paremmin saatavana (kuvio 3).

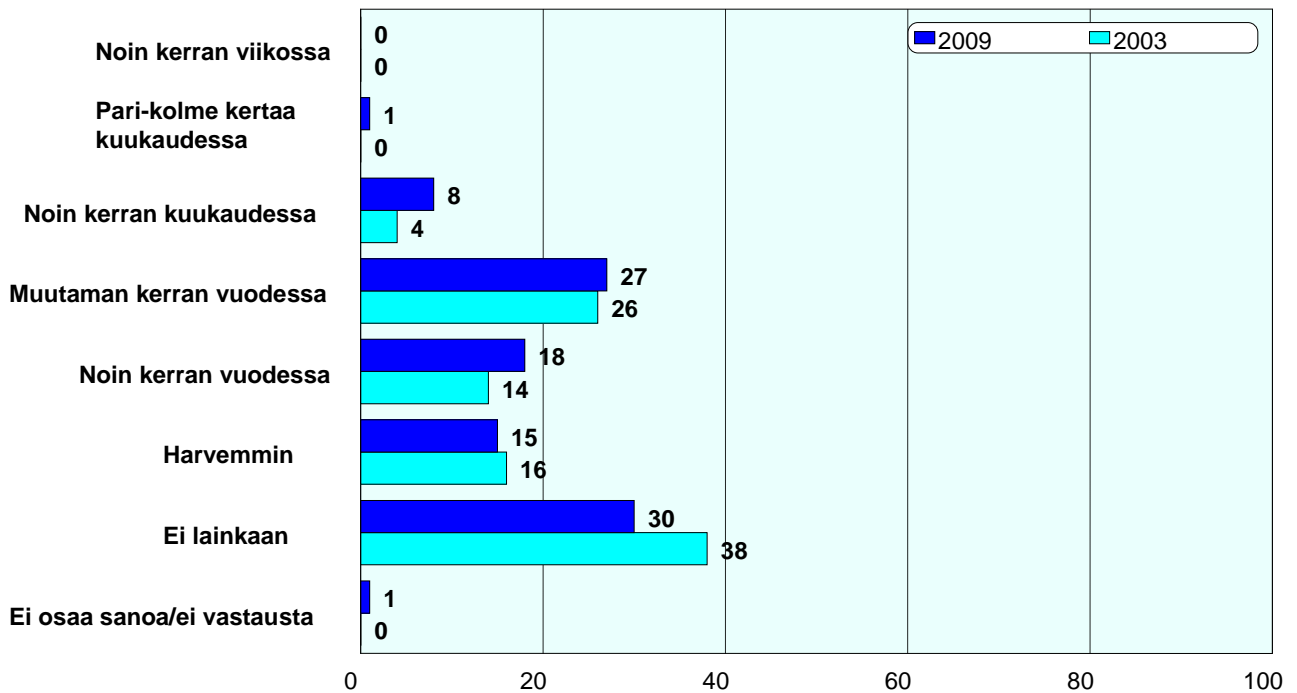

Kuvio 3. Mielikuva poronlihasta verrattuna naudan-, sian-, ja saksanhirvenlihaan

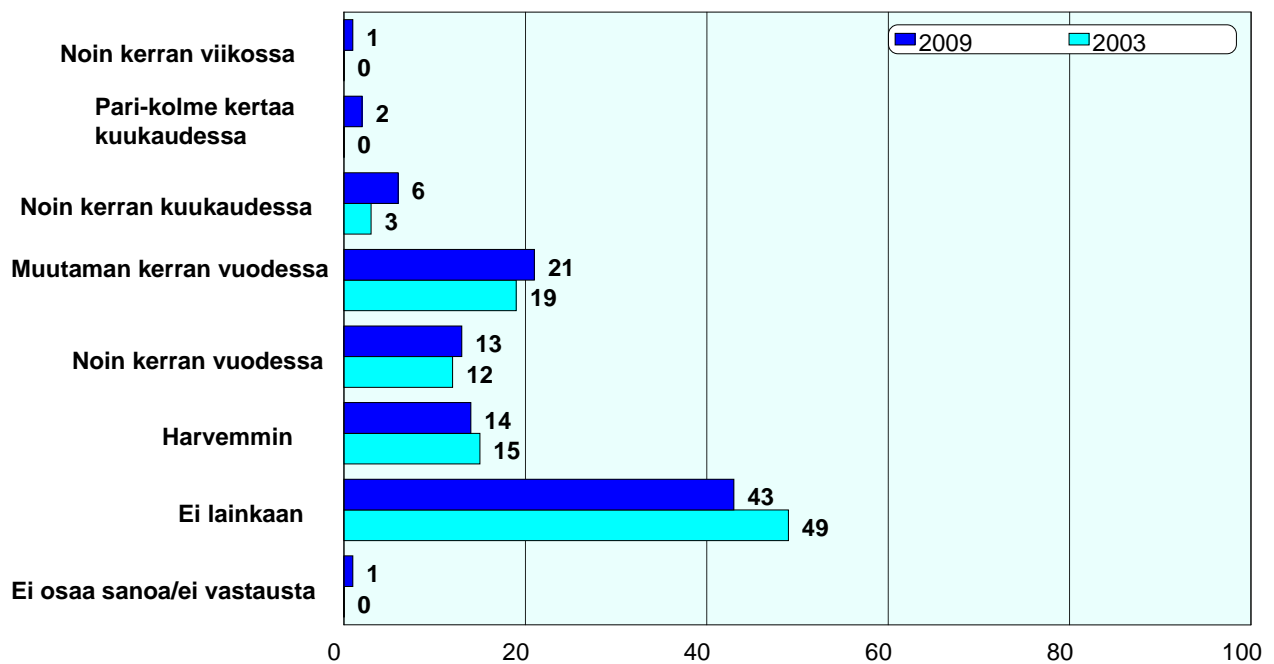
3. PORONLIHATUOTTEIDEN OSTAMINEN

3.1. Ostotiheys

Poronlihaa ostetaan useammin kuin poronlihavalmistetta. Poronlihaa ainakin joskus ostavien osuus on 70 % vastaajista ja se on hieman noussut edellisestä tutkimuksesta (kuvio 4). Vähintään kerran vuodessa poronlihaa ostaa 55 % vastaajista. Poronlihaa ei osta lainkaan 30 % vastaajista. Poronlihavalmistetta joskus ostavien osuus on samoin hieman noussut edellisestä tutkimuksesta ollen nyt 57 % vastaajista (kuvio 5). Vähintään kerran vuodessa poronlihavalmistetta ostaa 43 % vastaajista ja saman verran on niitä, jotka eivät osta lainkaan näitä tuotteita.

Kuvio 4. Poronlihan ostotiheys vuosina 2003 ja 2009

Kuvio 5. Poronlihavalmisteiden ostotiheys vuosina 2003 ja 2009

3.2. Minkälainen on poronlihan ostaja?

Poronlihatuotteita ostetaan Etelä- ja Länsi-Suomessa useammin kuin Itä-Suomessa. Poronlihaa vähintään kerran vuodessa ostavien osuus on Etelä-Suomessa 58 %, Länsi-Suomessa 54 % ja Itä-Suomessa 34 %. Noin kerran kuukaudessa ostaviakin on Etelä- ja Länsi-Suomessa 9 %. Poronlihavalmisteita vähintään kerran vuodessa ostavien osuus on Etelä-Suomessa 47 % ja Länsi-Suomessa

41 %. Itä-Suomessa heidän osuutensa on vain 26 %. Etelä-Suomessa noin kerran kuukaudessa poronlihavalmisteita ostavien osuus on vajaa 8 %, Länsi-Suomessa noin 5 % .

Poronliha näyttää olevan erityisesti varttuneempien kuluttajien suosiossa, sillä kerran tai muutaman kerran vuodessa ostavien osuus on suurin yli 35 –vuotiaiden ryhmässä. Poronlihavalmisteita vähintään kerran vuodessa ostavien osuus on suurin ikäryhmässä 55 – 64 vuotta sekä ikäryhmässä 35 – 44 vuotta.

Miehet ja naiset ostavat poronlihaa ja poronlihavalmisteita yhtä usein.

Perheet, joissa on pieniä lapsia, ostavat poronlihaa hieman harvemmin kuin lapsettomat tai vanhempia lapsia omaavat perheet.

Talouden tuloilla ja asuinpaikalla on selvä yhteys ostotiheyteen. Tulojen noustessa poronlihan ja poronlihavalmisteiden ostotiheys kasvaa. Se, että kaupungissa asuvien ostotiheys on suurempi kuin kirkonkylässä ja maaseudulla asuvien, voi johtua poronlihatuotteiden tarjonnasta ja saatavuudesta.

Kaupan kanta-asiakaskorttien haltijoista poronlihaa ja poronlihavalmisteita ostavat useimmin sellaiset kuluttajat, joilla on Stockmannin kanta-asiakaskortti. Muiden kanta-asiakaskorttien omistajien välillä ei ollut ostotiheydessä suuriakaan eroja.

3.3. Kärstysliha on edelleen suosituin poronlihatuote

Viimeisen vuoden aikana ostetuista poronlihatuotteista erityisesti luuton poronpaisti, poronfileet, poronjauheliha sekä porovalmisruoat ovat lisänneet suosiotaan edellisessä tutkimukseen verrattuna.

Viimeisen vuoden aikana haastatellut ovat ostaneet seuraavia poronlihatuotteita:

- poronkärstyslihaa	49 % vastaajista	(45 % edellisessä tutkimuksessa)
- kylmäsavustettua poronlihaa	29 %	(29 %)
- luutonta poronpaistia	18 %	(8 %)
- poronlihasäilykettä	15 %	(13 %)
- poron ulko- tai sisäfileetä	12 %	(6 %)
- poromakkaraa	12 %	(11 %)
- porovalmisruokia	11 %	(7 %)
- poronjauhelihaa	10 %	(5 %)
- lämminsavustettua poronlihaa	8 %	(6 %)
- poronlihasuikaleita ja -kuutioita	6 %	(3 %)
- luullista poronpaistia	5 %	(3 %)
- muita poronlihatuotteita	2 %	(3 %)

Kaikkien yllä mainittujen tuotteiden kohdalla ostomotiiviksi mainitaan hyvä maku tai hyvä liha ja usein myös vaihtelun ja kokeilun halu. Luuttoman poronpaistin, poronkärstyslihan ja porovalmisruokien ostomotiivina on usein myös ruoaksi valmistamisen helppous. Poronfileetä, kylmäsavuporoa ja lämminsavuporoa hankitaan usein juhlatilaisuuksiin. Poronkärstyslihan ostomotiivina on monesti ollut myös, että se on tuttua ja turvallista ja että sitä käytetään arkiruoan valmistukseen. Kylmäsavuporoa, lämminsavuporoa ja poromakkaraa käytetään paitsi leivänpäällä leikkeleenä myös ruoanvalmistuksessa.

Kysyttäessä, että olisiko vastaaja halunnut ostaa jotain tuotetta, jos sitä olisi ollut tarjolla, tuli muutamia mainintoja seuraavista tuotteista: kylmäsavuporo, poronkärstysliha, poronfilee, lämminsavuporo, poronjauheliha ja luuton poronpaisti.

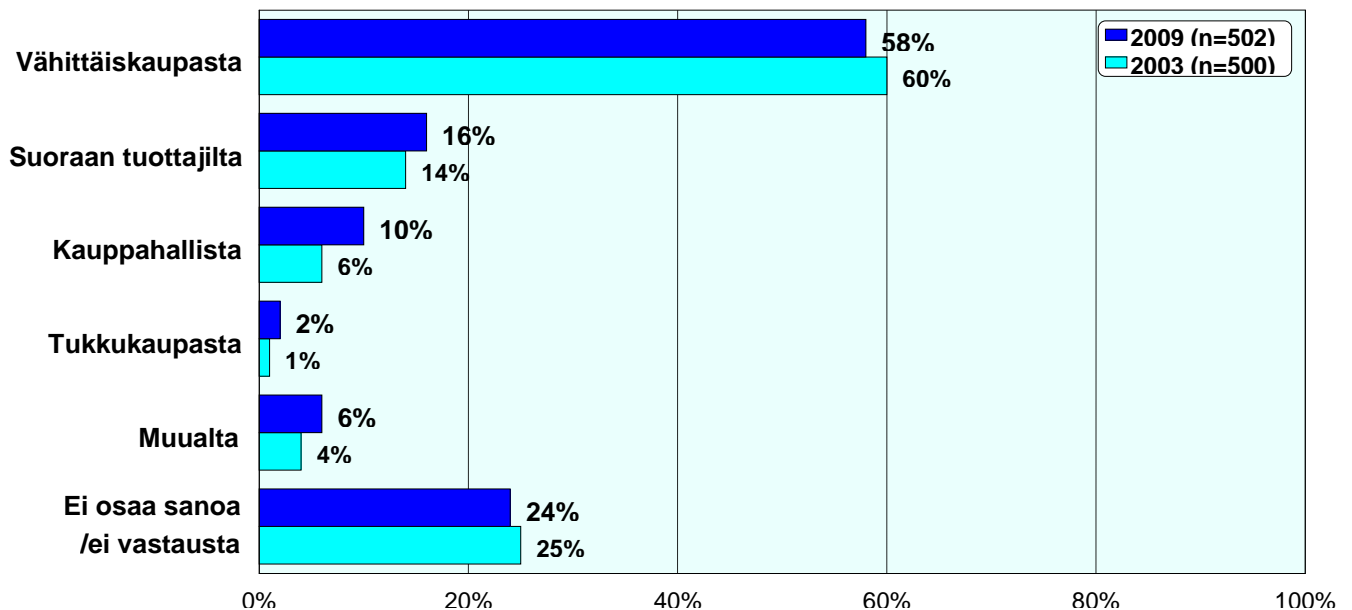
3.4. Miksi valitaan juuri poronlihatuote?

Edellisessä tutkimuksessa selvitettyjen asioiden lisäksi nyt kysyttiin myös syitä siihen, miksi kuluttajat ovat valinneet poronlihatuotteen muun lihatuotteen sijasta. Näitä syitä ovat:

- vaihtelunhalu 37 % maininnoista
- hyvä maku, herkuttelu 33 %
- terveellisyys, vähärasvaisuus 8 %
- kokeilunhalu 7 %
- eksoottisuus, erikoisuus, erilaisuus 3 %
- kotimaisuus 3 %

3.5. Suosituimmat ostopaikat

Kuluttajat ostavat poronlihaa ja poronlihavalmisteita yleisimmin vähittäiskaupasta (58 % maininnoista). Lisäksi poronlihatuotteita ostetaan suoraan tuottajilta (16 %) ja kauppahallista (10 %) sekä muualta (6 %) kuten esimerkiksi tuttavilta tai Lapin matkalla (kuvio 6). Tulos on samanlainen kuin edellisessä tutkimuksessa. Riittävästi tietoa poronlihatuotteiden ostopaikoista saa 61 % vastaajista.

Kuvio 6. Poronlihan ja poronlihavalmisteiden ostopaikat

Kysyttäessä erikseen, että mistä saa parasta jalostamatonta poronlihaa, 36 % vastaajista mainitsee hankinnan suoraan tuottajalta. Se oli suosituin tapa myös edellisessä tutkimuksessa. Perusteluksi esitettiin seuraavaa:

- liha on tuoretta
- vähiten välikäsiä, käsittelyä ja kuljetusta
- hyvä laatu
- alkuperä tiedossa

15 % vastaajista mainitsee vähittäiskaupan ja sitä perustellaan seuraavasti:

- ei ole kokemusta eikä tietoa muista ostopaikoista
- ei ole muuta mahdollisuutta, muualta ei saa
- tuotteiden hyvä laatu ja vaihtuvuus

12 % vastaajista mainitsee kauppahallin ja sitä perustellaan seuraavasti:

- liha on tuoretta
- laaja tuotevalikoima
- asiantunteva ja hyvä palvelu
- hyvä laatu

Suurin osa eli 37 % vastaajista ei osaa nimetä hyvälaatuisen tuoreen poronlihan hankintapaikkaa.

4. PORONLIHATUOTTEIDEN KÄYTTÖ ERI YHTEYKSISSÄ JA VUODENAJOITTAIN

Poronlihaa käytetään eniten juhlaruokana, mutta myös aivan arkiseenkin ateriointiin. Moni mainitsi myös tarjoavansa poronliharuokia vierailleen.

Poronlihaa käytetään yleisimmin poronkärityksen valmistamiseen. Seuraavassa on lueteltu ruokia, joihin poronlihatuotteita käytetään:

- poronkäritys	51 % maininnoista
- kiusaukset, pizza, leivonnaiset	10 %
- paisti	9 %
- keittoruokat	9 %
- kastikeruoat	6 %
- pihvit	5 %
- pataruokat	5 %
- jauheliharuoat (pyörykät, pihvit, yms.)	3 %
- leikkeleenä voileivällä	3 %

Poronlihan käytöstä eri yhteyksissä mainintoja on seuraavasti:

- juhlaruokana	33 % maininnoista
- arkiruokana	19 %
- vierasruokana	17 %
- viikonloppuisin ja pyhinä	10 %
- Lapin matkojen yhteydessä	7 %
- milloin vain, satunnaisesti	14 %

Eri vuodenaajoista poronlihan käyttö on selvästi suosituinta talvella ja käytöstä eri vuodenaikoina on mainintoja seuraavasti:

- talvella	45 % maininnoista
- syksyllä	17 %
- ympäri vuoden	16 %
- jouluna	13 %
- kesällä	7 %

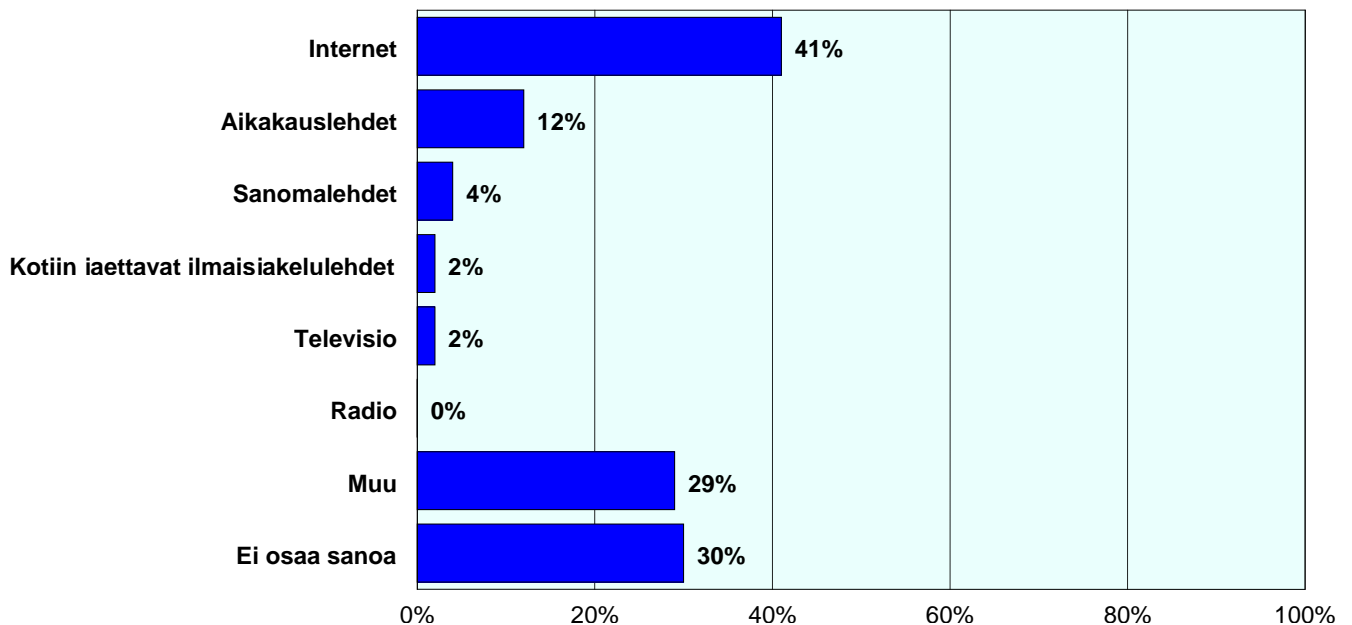
5. TIEDONSAANTI PORONLIHATUOTTEISTA JA RUOKAOHJEET

Selvästi yleisimmin tietoa poronlihan valmistustavoista vastaajat saavat internetistä (41 % maininnoista) (kuvio 7). Muita tiedonsaantikanavia ovat aikakauslehdet (12 %), sanomalehdet (4 %), kotiin jaettavat ilmaisjakelulehdet (2 %), televisio (2 %) ja muut tietokanavat (29 %).

Muina tietokanavina mainitaan:

- Keittokirjat	63 mainintaa
- Ystävät ja sukulaiset	41 kpl
- Kaupan esitteet ja ohjevihkoset	15 kpl
- Pakkausten ohjeet	10 kpl
- Poronlihan tuottajat	10 kpl

Enemmistö vastaajista (60 %) ei tarvitse nykyistä enempää poronlihaohjeita. Tällaisten vastaajien osuus on hieman noussut edellisestä tutkimuksesta. Nykyistä enemmän tietoa tarvitsee 34 % vastaajista ja he ovat ikäryhmään 25 – 34 vuotta kuuluvia, naisia sekä suurituloisia. Lisää ohjeita halutaan arkiruuista (57 kpl), juhlaruuista (18 kpl), kaikenlaisista ruuista (9 kpl), vierasruuista (7 kpl), erikoisruuista (6 kpl) sekä tietoa poronlihan uusista käyttötavoista (5 kpl).

Kuvio 7. Poronlihatuotteita koskevan tiedon välityskanavat

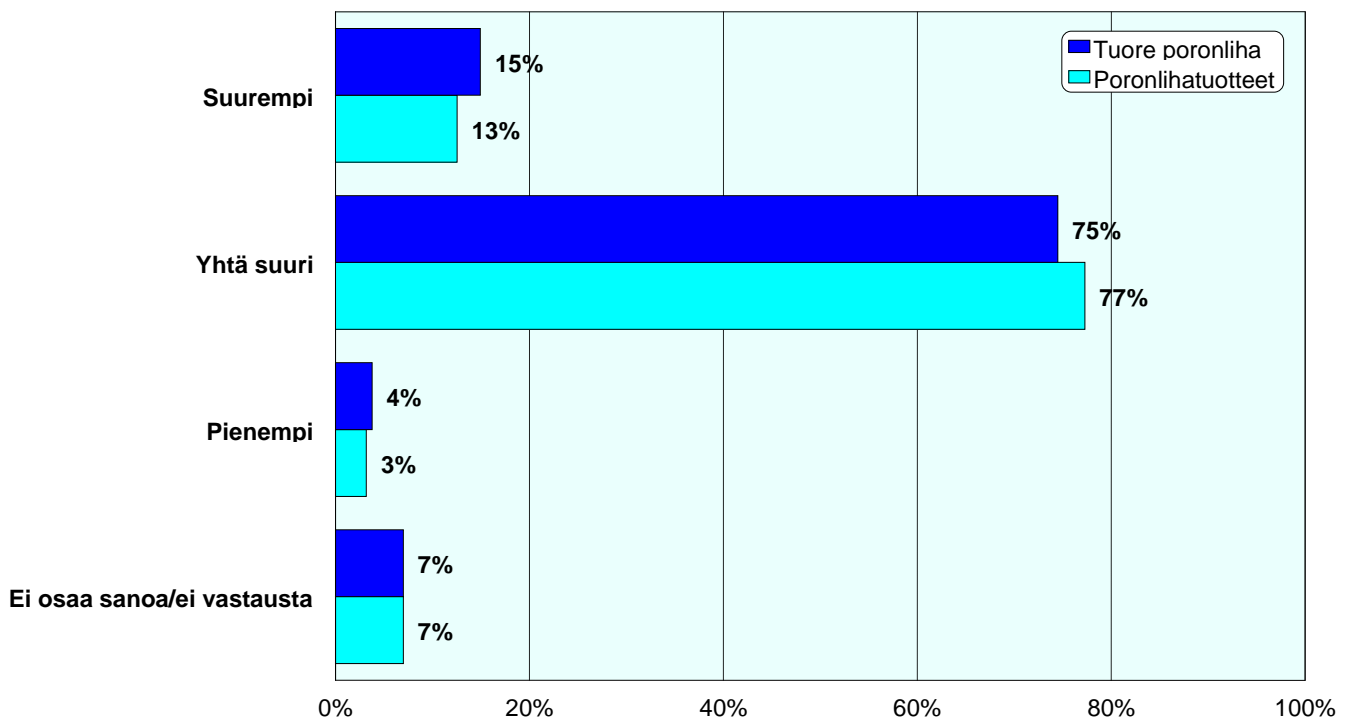
6. PORONLIHATUOTTEIDEN KULUTUKSEN KEHITYSNÄKYMÄT

6.1. Useimmat arvioivat poronlihatuotteiden kulutuksensa pysyvän ennallaan

Suurin osa haastatelluista arvioi poronlihan (75 % vastaajista) ja poronlihavalmisteen (77 %) kulutuksensa pysyvän tulevaisuudessa ennallaan (kuvio 8). Lisääntyvää kulutusta ennakoivat poronlihan osalta 15 % vastaajista ja poronlihavalmisteen osalta 13 % vastaajista. Tässä tarkastelussa olivat mukana myös ne kuluttajat, jotka eivät ole aiemmin ostaneet poronlihatuotteita. Edellisessä tutki-

muksesta kulutuksen lisääntymistä ennakoivat luvut olivat hieman suuremmat. Silloin poronlihan kulutuksen lisääntymistä ennakoivat 18 % vastaajista ja poronlihavalmisteen kulutuksen lisääntymistä 17 % vastaajista. Nyt kulutuksensa arvioi pienenevän vastaajista ainoastaan 4 % (poronliha) ja 3 % (poronlihavalmisteen).

Itä-Suomi poikkeaa kahdesta muusta tutkitusta alueesta siten, että siellä on kulutuksen (varsinkin poronlihavalmisteen osalta) lisääntymistä ennakoivien osuus pienempi ja kulutuksen vähenemistä ennakoivien osuus suurempi. Ikäryhmiä tarkasteltaessa kulutuksen lisääntymisodotus on suurin 35 – 44 vuotiaiden ryhmässä ja pienin 55 – 64 –vuotiaiden (poronliha) sekä 45 – 54 –vuotiaiden (poronlihavalmisteen) ryhmässä. Talouden tulot huomioiden kulutuksensa lisäämistä ennakoivia on eniten yllättäen alimmassa tuloryhmässä ja odotetusti myös ylimmässä tuloryhmässä.

Kuvio 8. Poronlihatuotteiden arvioitu kulutuskehitys lähivuosina

6.2. Kulutuksen lisääntymistä selittäviä tekijöitä

Ne, jotka ennakoivat poronlihan kulutuksensa lisääntyvän, mainitsivat perusteluksi:

- koska poronliha on hyvän makuista ja hyvälaatuista (26 % maininnoista)
- koska haluaa vaihtelua ja kokeilua (10 %)
- jos saatavuus ja tarjonta paranevat (8 %)
- koska nyt kulutus on niin pientä, että voi tästä vain lisääntyä (5 %)

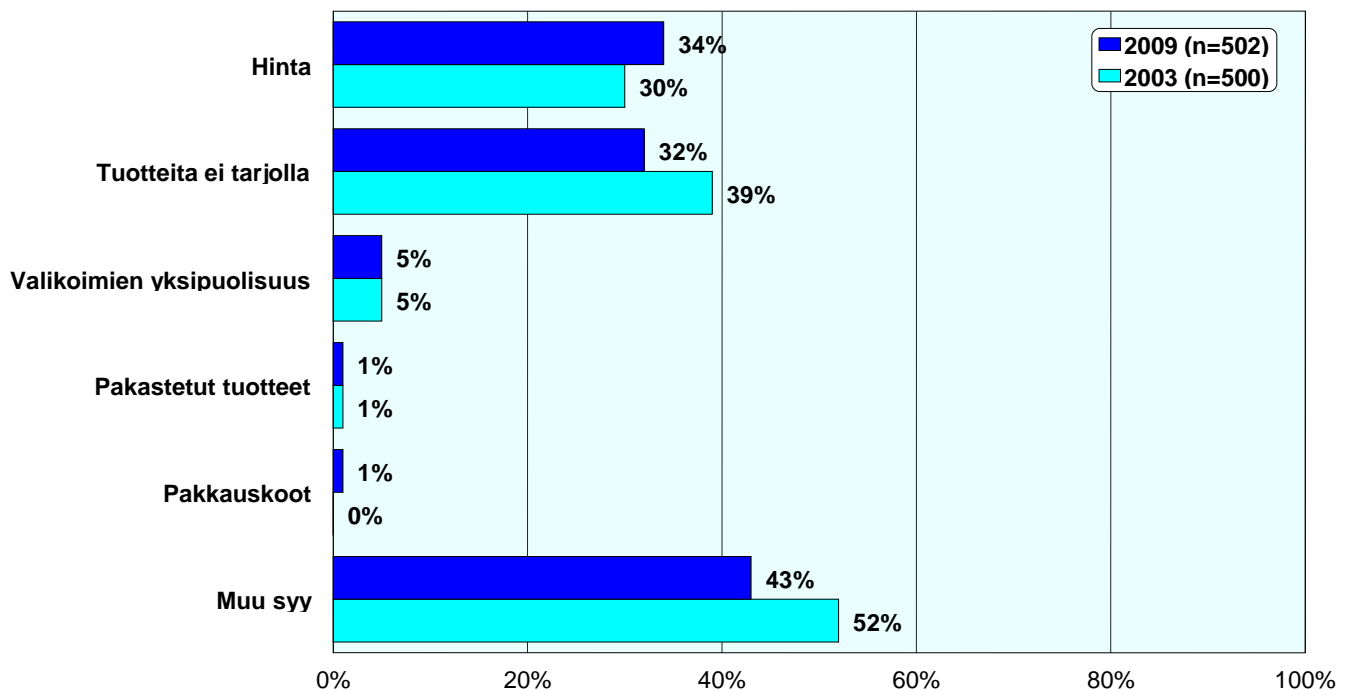
Myös poronlihavalmisteen osalta ne, jotka ennakoivat kulutuksensa lisääntyvän, mainitsivat syiksi hyvän maun ja laadun, vaihtelun- ja kokeilunhalun sekä mahdollisen saatavuuden ja tarjonnan paranemisen.

Ne, jotka ennakoivat poronlihan ja poronlihavalmistusten kulutuksensa pysyvän ennallaan, voisivat kuitenkin lisätä sitä, jos...

- hinta olisi edullisempi (poronliha: 36 % maininnoista / poronlihavalmistukset: 39 % maininnoista)
- tuotteita olisi paremmin saatavana ja myymälässä esillä (36 % / 35 %)
- vastaaja osaisi valmistaa ruokaa poronlihasta ja olisi enemmän valmistusohjeita (4 %)
- poronlihavalmistusten tuotevalikoima olisi laajempi (5 %)
- tuotteita mainostettaisiin ja niistä kerrottaisiin enemmän (4 %)

Edelliseen tutkimukseen verrattuna hinnan laskeminen ja markkinoinnin lisääminen saivat nyt hieman vähemmän mainintoja, kun taas saatavuuden ja tarjonnan parantaminen saivat nyt hieman enemmän mainintoja.

Syiksi, miksi vastaaja ei käytä nykyistä enemmän poronlihatuotteita mainitaan se, että tuotteita ei ole tarjolla ja että hinta on liian korkea (kuvio 9). Saatavuus on ilmeisesti kuitenkin parantunut, koska siitä tuli nyt edellistutkimusta vähemmän mainintoja. Hinnasta puolestaan tuli nyt enemmän mainintoja kuin edellisessä tutkimuksessa.

Kuvio 9. Syyt miksi ei käytä nykyistä enemmän poronlihatuotteita

Useimmiten kulutuksen lisäämisen esteeksi mainitaan kuitenkin muut syyt, joita ovat muun muassa:

- poronliha on vierasta, siihen ei ole totuttu
- vastaaja ei pidä poronlihasta
- vastaaja ei syö lihaa
- vastaaja käyttää hirvenlihaa tai muuta riistalihaa

Muutamia mainintoja tuli myös siitä, että vastaaja ei osaa valmistaa poronlihasta ruokaa.

7. TOIVOMUKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Vastaajista 51 % on sitä mieltä, että poronlihatuotteet ovat viime vuosina kehittyneet paremmin kuluttajien tarpeita vastaaviksi ja 17 % on sitä mieltä, että näin ei ole tapahtunut.

Yleensäkin tuotteista toivotaan sellaisia, että niistä on helppo ja nopea valmistaa ruokaa. Uusia tuotteita toivotaan kehitettävän seuraaviin tuoteryhmiin:

- valmisruoat	19 % tuotemaininnoista
- leikkeleet	11 %
- makkarat	9 %
- pakastamaton liha	9 %
- grillattavat tuotteet	6 %
- erilaiset paistit	6 %
- säilykkeet	6 %

Tuotteiden pakkauskoon suhteen on monenlaisia toiveita. Enimmäkseen toivotaan nykyistä pienempiä pakkauksia, mutta perheissä toivotaan myös suurempia pakkauksia.

Muita kehittämisehdotuksia pyydetessä yleisimmin toivotaan, että poronlihatuotteita olisi enemmän tarjolla ja myös pienemmissä kaupoissa (41 % maininnoista). Poronlihatuotteiden tunnetuksi tekemistä ja lisää mainontaa haluaa 20 % vastaajista. Nyt ilmeisesti nämä tuotteet eivät ole näiden vastaajien mielestä riittävästi esillä. Hinnan alentamista toivoo 16 % vastaajista. Muita kehittämisehdotuksia ovat pororuokaohjeiden lisääminen (6 %) sekä tiedon lisääminen porosta ja poronlihatuotteiden hankintapaikoista (6 %).